

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

และ

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา สังกัด เทศบาลตำบลสันทาย

อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและ ของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วยภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจ และ ศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทย ให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

กองการศึกษา เทศบาลตำบลสันทราย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ จัดทำ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูล ด้านศาสนา ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ ท้องถิ่น ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔
บทที่ ๒ ฐานข้อมูลด้านศาสนา	๙
บทที่ ๓ ประเพณีท้องถิ่น	๑๒
บทที่ ๔ ประชาชนชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๓

บทที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

๒. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้ ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้น ความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่าน กระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิต ของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย” กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจาก ประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็น องค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็น ศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะ ช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผูู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็น ที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้” สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บ เป็นความรู้ โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ตีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมา แก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้ สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าววว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่ นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งมวล ทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถ คิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ใน ชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกัน ขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชา ต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา รัตนะ บัวสนธ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้ รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาคำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูก

ยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ปรุง แต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่ อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างใน การดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติ สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจาก

สังคม ภายนอก

๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด ท้าที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๔. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และพฤติกรรม (Behavior)

๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม

๕. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนการทัศนในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

๕. การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบน พื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมใน ด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย

๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการ ผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็น กระบวนการให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนด ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมิน ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การ ประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและ อุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักร เป็นองค์ประกอบ หลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้าน การบริการเช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านกาแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบ พื้นบ้าน เช่น การ หัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ , การทำแนวปะการัง เทียม , การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม , นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้าน และการ นันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน

๘. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

๖. ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๑ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
๖. สาขาสวัสดิการ
๗. สาขาศิลปกรรม
๘. สาขาการจัดการองค์กร
๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม
๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี
๑๑. สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
๒. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
๓. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
๔. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
๕. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
๖. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
๗. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรมเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองใน ภาวะการณ์ต่างๆได้
๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็น ธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น
๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้
๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของ สมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนที่เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ

๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริการจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๒ ฐานข้อมูลด้านศาสนา

วัดในเขตเทศบาลตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

๑. วัดนันทาราม หมู่ที่ ๒ บ้านนันทาราม

๒. วัดศรีมงคล หมู่ที่ ๓ บ้านสันทราย

๓. วัดโสตยาราม หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยงูนอก

๔. วัดโสภณาราม หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยงูโน

๕. วัดศรีบุญเรือง หมู่ที่ ๗ บ้านสองแคว

๖. วัดสุนทราราม หมู่ที่ ๙ บ้านห้วยงูกลาง

๗. วัดสันตันตู่ หมู่ที่ ๑๑ บ้านใหม่สันตันตู่

๘. วัดศรีถ้อย หมู่ที่ ๑๒ บ้านสันป่าข่า

๙. วัดต้นสำนสามัคคีธรรม หมู่ที่ ๑๗ บ้านต้นสำนใน

โบสถ์คริสต์ทั้งหมด ๕ แห่ง

๑. คริสตจักรที่ ๑ ฝ่าย หมู่ที่ ๑๐ บ้านสบมา
๒. คริสตจักรฟิลาเดเฟีย หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยงูใน
๓. คริสตจักรพระคุณ หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยงูใน
๔. คริสตจักรธาราธรรม หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยงูใน
๕. คริสตจักรพระแม่มาเรียอุปถัมภ์ หมู่ ๕

บทที่ ๓ ประเพณีท้องถิ่น

๑. กิจกรรมการจัดงานวันสำคัญและประเพณีในท้องถิ่น มีดังนี้

๑. วันเข้าพรรษา/ออกพรรษา
๒. วันวิสาขบูชา, วันมาฆบูชา
๓. วันสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง)
๔. วันลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง)
๕. ประเพณีสงกรานต์พระบรมธาตุ
๖. ประเพณีสลากภัต
๗. งานบวงสรวงพระเจ้าฝาง พระนางสามผิว

บทที่ ๔

ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอดงขาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการเกษตรกรรม

ชื่อ-สกุล นายการุณ มูลน้ำ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๖๗ บ้านใหม่สันตันตุ้ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลสันทราย อำเภอดงขาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๑ เมษายน ๒๕๑๒ อายุ ๕๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ -

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การเลี้ยงกบในนาข้าว

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. เกษตรผสมผสาน

๒. เกษตรทฤษฎีใหม่

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอดงขาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการเกษตรกรรม

ชื่อ-สกุล นายอุดม พรหมจักร

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๒๒/๑ บ้านสันตันคู หมู่ที่ ๘ ตำบลสันทราย อำเภอดงขาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๔ อายุ ๔๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๘ - ๗๙๘๙๔๕๙

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การเกษตรกรรม

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. เกษตรผสมผสาน

๒. เกษตรทฤษฎีใหม่

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ-สกุล นางสาว จันทนา ลิทุ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ บ้านห้วยงูใน หมู่ที่ ๕ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๔ กรกฎาคม ๒๕๘๓ อายุ ๕๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๘ - ๖๖๓๐๒๖๐

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน หัตถกรรม (การทอผ้า)

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยงูกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ-สกุล กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสันทราย

ที่อยู่ บ้านสันทราย หมู่ที่ ๓ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด - อายุ - ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙ - ๖๓๓๐๐๔๑

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การทำโคมไฟล้านนา

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยงูกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านอุตสาหกรรม

ชื่อ-สกุล นายทา ภูเขา

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๘ บ้านนันทาราม หมู่ที่ ๒ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๔ กรกฎาคม ๒๔๘๓ อายุ ๘๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๕๓ - ๔๕๒๓๕๔

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน หัตถกรรม (การจักสาน)

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยงูกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านอุตสาหกรรม

ชื่อ-สกุล นายชาญ อินชาติ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๗๔ บ้านสันตันตู่ หมู่ที่ ๘ ตำบลสันทราย อำเภอดงหลวง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๒๖ มิถุนายน ๒๕๐๒ อายุ ๖๖ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๑๙๘๗๕๗๙

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน อุตสาหกรรม

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

- ศูนย์ฝึกสัมมาชีพชุมชนบ้านสันตันตู่ โรงเรียนข้าวชุมชน

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ-สกุล นางบุญเอื้อ ศรีสด

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๕๑ บ้านสันทราย หมู่ที่ ๓ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
ว/ด/ป เกิด ๓๐ เมษายน ๒๔๙๗ อายุ ๗๐ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙ -

๖๓๓๐๐๔๑

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การทำสมุนไพร

ประวัติ การสาดิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ-สกุล นางบงกช โพธิมา

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๗๘ บ้านสองแคว หมู่ที่ ๗ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๒๑ ธันวาคม ๒๕๐๗ อายุ ๖๑ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗ - ๑๘๓๙๘๐๔

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การนวดแผนไทย

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยงูกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ-สกุล นายประเสริฐ สุอ้าย

ที่อยู่ บ้านสองแคว หมู่ที่ ๗ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๑ เมษายน ๒๕๑๒ อายุ ๕๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๓ - ๓๒๓๙๕๘๐

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน การใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทน

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

- ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต้นแบบอำเภอฝาง
- โครงการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีพลังงานทดแทน
- การบริหารจัดการและส่งเสริมพลังงานทดแทนในชุมชน

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านศิลปกรรม

ชื่อ-สกุล นางปราณี บุญวัตร

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๙ บ้านนันทาราม หมู่ที่ ๒ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๒๗ ตุลาคม ๒๕๐๓ อายุ ๖๔ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๘ - ๒๕๘๒๒๘๐

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น (ร่ำวงย้อนยุค)

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยงูกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

แบบสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ด้านศิลปกรรม

ชื่อ-สกุล นายเสาร์ ไชยวงศ์

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๗ บ้านห้วยจูนอก หมู่ที่ ๔ ตำบลสันทราย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ว/ด/ป เกิด ๒๔๙๒ อายุ ๗๕ ปี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗ - ๑๘๕๖๔๙๔

มีความสามารถภูมิปัญญาด้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น (ดนตรีพื้นเมือง)

ประวัติ การสาธิต/สอน/ให้ความรู้ (ใครที่ไหน เมื่อไหร่ หากมีข้อมูล)

๑. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดนันทาราม
๒. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันทราย
๓. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดห้วยจุกกลาง
๔. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดศรีบุญเรือง
๕. โรงเรียนผู้สูงอายุวัดสันตันตุ้
๖. โรงเรียนอนุบาลเทศบาลสันทราย
๗. เทศบาลตำบลสันทราย

ภาพเจ้าของภูมิปัญญา/และกิจกรรมที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้

